En nu mag de kerk zich daarbij niet gerust neerleggen.

Zij heeft eensdeels de mannen der wetenschap aan te moedigen om door een onverdroten onderzoek der afschriften te trachten den oorspronkelijken tekst weer op te sporen of althans zoo dicht mogelijk te naderen.

Zij mag haar leden weleens opwekken om dit werk meer op prijs te stellen en voor hen, die het ter hand nemen te bidden, want gemeenlijk voelen de geloovigen niet welk belang hiermee is gemoeid en legt misverstand aan den goeden voortgang van dezen heiligen arbeid veel belemmering in den weg. Ook hier weer moet tegen de duisternis, die in ons is, worden gestreden, in Gods kracht.

Wat de kerk van vroeger eeuwen heeft verzuimd, moet de kerk van heden zooveel in haar vermogen is goed maken.

Of de schuld der kerk in deze geheel kan worden aangezuiverd, is Gode alleen bekend.

Maar in elk geval is zij niet van den plicht ontheven om er in energieken ernst naar te streven.

En evenzeer heeft zij te zorgen, dat duisterheden in de door haar gebruikte vertaling de helderheid en duidelijkheid der Schrift zelf niet in den weg blijven staan om de zielen der geloovigen te beschijnen.

Vandaar ons herhaald pleidooi voor een verbeterde vertaling.

Uit het voorafgaande volgt, dat de vraag of door het een en het ander de Schrift zelf niet is verduisterd, misplaatst is.

Men kent de nauwe sloppen en stegen van een groote stad.

Veel bewoners daarvan zien vanuit hun venster nooit de zon.

In de kamers is het nimmer helder licht.

Mag men nu vragen of toch eigenlijk voor die arme menschen de zon zelf niet verduisterd is?

Ieder zal het recht tot zulk een vraag ontzeggen.

Zij is al te dwaas.

Maar goed bezien is het even dwaas om te vragen of de Schrift zelf niet is verduisterd door de duisterheden, welke menschen in de afschriften en vertalingen hebben gebracht.

Die duisterheden zijn als het ware schotten, welke men tusschen de Schrift en ons heeft opgericht.

Misschien merkt gij op: maar wat hebben wij dan aan de helderheid der Schrift als menschen brokken muur hebben gebouwd, die ons van haar volle licht berooven?

Het beeld van den steegbewoner moge hierop het antwoord geven.

Die heeft aan de helderheid van de zon, al ziet hij haar niet aan den hemel staan, ontzaglijk veel.

Want daaraan dankt hij het, dat hij zijn vrouw en kinderen kan zien, kan lezen en zooveel meer.

Ware de zon zelf niet meer helder, dan zou ook dat niet mogelijk zijn.

En nu kozen we met opzet een beeld, dat wat donker gekleurd is.

Op die wijze spreekt het te sterker.

Maar gelukkig is de christen, die voor zijn bijbel zit, niet met zulk een slophewoner te vergelijken.

Want de duisterheden en in de handschriften en in de vertalingen als een muur te beschouwen, welke de zon der Schrift zelf aan ons oog onttrekt, gaat niet op.

De verschillen in de afschriften des bijbels zijn percentsgewijze zeer gering tegenover al de punten, waarop overeenkomst bestaat. Op de waarheden als geheel, hebben zij geen invloed.

Daarin aanbidden we weer de leiding van den Heiligen Geest.

Ondanks wij het door onze zwakheid ons in menig opzicht duister hebben gemaakt, doet Hij toch het licht der Schrift zelf onze ziel binnenvallen, al zijn er schaduwen.

Hetzelfde geldt van de vertalingen.

Zijn er vertalingen denkbaar, die de ziel in duisternis zetten, de vertalingen, welke gangbaar zijn in de historische landen, laten alle, zij het ook met graadverschil de zonnestralen der Schrift door.

Ook daaruit blijkt, dat de Geest de kerk niet heeft verlaten.

Dit mag ons gerust stellen, het mag ons nopens de verdere zorg omtrent de Schrift niet onverschillig stemmen.

Wie uit het licht is, verlangt naar het volle licht.

Hij bidde en werke, opdat de duisterheden worden weggevaagd en de nevelen optrekken.

Zoo kwamen we dan tot vierderlei konklusie:

1o. Door zwakheid en duisterheid van 's menschen zijde bij de zorg van den bijbel komen er in de afschriften en vertalingen der Heilige Schrift ongetwijfeld duisterheden voor.

2o. Hierdoor wordt echter de helderheid der Schrift zelf in geenen deele verminderd.

3o. De duisterheden in de afschriften kunnen niet beletten, dat de helderheid der Schrift ons bereikt en verlicht, al zullen wij schaduwplekken vertoonen.

4o. De kerk des Heeren heeft den arbeid te bevorderen, welke bedoelt door vergelijking der afschriften den aangenomen tekst en door betere overzettingen de vertalingen zooveel mogelijk van de besproken duisterheden in Gods kracht te zuiveren.

In de Donaulanden.

XVII.

Hoe te oordeelen over het Calvinisme in Hongarije? III.

De vergelijking tusschen Calvinisme in het hedendaagsche Hongarije en het Calvinisme hier te lande bij het begin van Kuypers optreden gaat m.i. niet geheel op, zoo schreef ik.

Ik geloof, dat in deze het Hongaarsche Calvinisme er wel wat minder gunstig voorstaat.

Welke oorzaken hebben hiertoe medegewerkt?

En dan meen ik dit te moeten vooropstellen, dat het Calvinisme daar een geheel andere historie heeft gehad dan bij ons. Hoewel in ons land het Calvinisme nooit in dien zin nationaal is geweest, dat het kwantitatief de meerderheid van de bevolking uitmaakte, zoo heeft het toch zulk een kracht ontwikkeld, dat het ongeveer een eeuw lang de leiding heeft gehad en op onze natie haar stempel drukte. Historisch gesproken is Nederland een Calvinistische natie geweest, waarvan ook nu nog de sporen niet geheel zijn uitgewischt. Toen het Calvinisme hier kwam, werd de Luthersche reformatie op zij gedrongen, van eenigen invloed der Lutherschen op de Calvinisten was geen sprake, het Calvinisme heeft zich hier zuiver kunnen ontwikkelen.

Maar in Hongarije ging het anders. Een deel van het land bleef aan de Luthersche reformatie getrouw en het Calvinisme werd onwillekeurig daarvan tot op zekere hoogte de dupe. In de kerkinrichting van de Hongaarsche Gereformeerde Kerk komen Luthersche Tendenzen aan het licht. Die is nooit konsekwent Calvinistisch geweest. In de leer daarentegen was het Calvinisme zichzelf. Anders had het ook niet zoolang kunnen standhouden. En het kan niet ontkend, dat in een zekere periode van de Hongaarsche geschiedenis het Calvinisme het overwicht bezat. Doch dat heeft slechts kort geduurd. De contrareformatie, een beweging, welke van de Roomsche kerk uitging om de reformatie te onderdrukken en zoo mogelijk ongedaan te maken, maakte hieraan een einde. Het Calvinisme had het zwaar te verantwoorden. En hoewel het hulp van God verkregen hebbende, staat tot op dezen dag, heeft het toch nooit werkelijk nationale grondslagen kunnen leggen. Het vond steeds Rome als een macht van beteekenis tegenover zich. Onder de regeering der Habsburgers was de Roomsche kerk in aanzien en werd de Gereformeerde Kerk bij haar ten achter gezet. Eerst in den allerlaatsten tijd b.v. werd het traktement van de Gereformeerde bisschoppen eenigszins in overeenstemming gebracht met dat van de Roomsche dignitarissen van dien naam. En nog altijd eischt de Hongaarsche grondwet, dat de Koning zal behooren tot de Roomsch Katholieke Kerk.

Heeft alzoo het Calvinisme in Hongarije nooit zulk een breede nationale wortelvertakking gehad als hier, daarbij komt nog iets. De Gereformeerde Kerk in Hongarije heeft altoos in haar antithetische houding tegenover de Roomsche kerk volhard. Maar de leden van de Gereformeerde Kerk volgden dit voorbeeld niet. Zij hebben zich door huwelijk met de leden der Roomsche kerk vermengd. Het gemengde huwelijk (en dat bestaat dan hoofdzakelijk in een verbintenis van Roomschen met Gereformeerden) heeft zulk een uitbreiding verkregen, dat de voor eenige jaren vermoorde Calvinist graaf Tisza eens sprak: op het gemengde huwelijk is de Hongaarsche staat gebouwd.

De heillooze gevolgen der gemengde huwelijken zijn niet uitgebleven. Volgens betrouwbare inlichtingen is het lezen van de Schrift in Gereformeerde gezinnen geen gewoonte. Het publieke gebed van den huisvader evenmin. Het zijn weer uitzonderingen, waar men dit wel aantreft. Is het te gewaagd om dit zoo al niet uitsluitend dan toch in hoofdzaak aan het gemengde huwelijk toe te schrijven? Waar Rome de schriftlezing aan haar lecken verbiedt, moet om den vrede te bewaren den bijbel in de huizen wel een gesloten boek blijven en verkeert men persoonlijk alleen in de kerk onder het bereik van Gods Woord. Wie kan de geestelijke schade berekenen, welke hierdoor is veroorzaakt? Het mag wel een wonder van Gods genade heeten, dat het Calvinisme er in Hongarije nog is en dat het zich hier en daar nog zoo heerlijk openbaart. Maar men zal wel gevoelen, dat het er in ons land vóór een zestig, zeventig jaren heel wat beter voorstond. Toen werd de Schrift in breede kringen dagelijks vaak driemaal onderzocht. In dit opzicht zijn we eer erop achteruit-, dan vooruitgegaan. Wat hadden we hier een bijbelvaste vromen. En welke gaven des gebeds bleken vele eenvoudigen, wier kerkelijk besef allerminst in orde was, te bezitten! De Gereformeerde volkskracht was in sterke mate aanwezig. Zij wachtte alleen op leiding en organisatie. Maar in Hongarije is de Gereformeerde volkskracht veel zwakker. Dat kan ook niet anders. Alleen dichter leven bij het Woord kan hierin verandering brengen. Er is al een zekere kentering. Men hoort van bijbelkringen, welke zich op verschillende plaatsen hebben gevormd, van bijbelbesprekingen, welke hetzij door predikanten of hulppredikanten, hetzij door gewone gemeenteleden worden gehouden. Maar hoezeer wij ons hierover ook verheugen, op die wijze kan de geregelde Schriftlezing in de gezinnen toch nooit worden vervangen. Daarenboven verraden die bijbelkringen soms piëtistische invloeden. De Bethanie-beweging b.v. wordt door zulk piëtisme gekenmerkt. En ofschoon we persoonlijk tegenover deze beweging het standpunt zouden willen innemen: „verderf ze niet, want er is een zegen in", kan het Calvinisme, wil het zijn karakter bewaren, er toch geen fusie mee aangaan.

Nog een andere oorzaak meen ik te zien.

Daarover nader.

Ter voorkoming van misverstand wil ik waarschuwen, dat men uit mijn woorden niet mag afleiden, dat ik voor de toekomst van het Calvinisme in Hongarije weinig hoop heb.

Het tegendeel is waar.

Ik wil alleen de werkelijkheid nüchter onder de oogen zien.

Zoo alleen kan met eenige juistheid worden bepaald, wat er voor Hongarije te doen valt.

Verkeerde wisselstand. I.

In het „Geref. Theol. Tijdschrift" verdedigt Dr van der Vaart Smit thans zijn gevoelen, dat de Doop niet alleen aan het kind, maar tegelijk ook aan de ouders wordt bediend.

Indertijd beloofden wij onze lezers van deze verdediging op de hoogte te zullen stellen.

Ondanks de bejegening, welke wij van Dr v. d. V. S. ondervonden, zien wij hiervan niet af.

Wij zijn het aan onze lezers verplicht.

Bovenal dringt ons de waarheid tot spreken.

Nu kunnen wij wel vooruit voorspellen, dat hierop van het anonyme vulkaantje in de „N. R. Ct.", dat zich aandient als „van Gereformeerde zijde", „een Gereformeerd medewerker", „onze Gereformeerde medewerker" of iets dergelijks, een uitbarstinkje te wachten is, dat ons met steenen en modder zal trachten te bedekken. Wellicht opent het ook een kratertje in het „Alg. Handelsblad".

Want welke verschillende standen deze anonymus in den loop der jaren, gelijk onzen lezers bekend is, ook hebbe aangenomen, hierin is hij zichzelf gelijk gebleven, dat ieder, die maar naar Dr v. d. Vaart Smit wijst, door zijn steken, hetzij onder of boven water, getroffen wordt.

Hoezeer hij ook poseert als vredestichter — hij nam nog korigeleden „Timotheüs" onderhanden, omdat dit blad uit de kwalifikatie „traditioneel geloovigen" zeer terecht vijandschap proefde — en als man van nobele manieren, wanneer Dr v. d. V. S. wordt aangevallen, zet hij het na maanden of jaren door allerlei geniepigheden betaald.

Dit valt zelfs zóó op, dat meer dan één, toen wij ons eerste artikel in de onderhavige kwestie geschreven hadden, ons profeteerde: daarop zal de anonymus in „N. R. Ct." en „Handelsblad" op de hem eigen wijze reageeren.

Ik heb iemand geantwoord: ik weet dat ook wel, zwijg gij stil.

Dan — voor de rommelingen van dit Etnatje mogen wij niet uit den weg gaan.

Intusschen willen wij Dr v. d. V. S. het volle pond objektiviteit geven.

Ofschoon wij in een ander geval misschien dadelijk met de ontledingen van zijn argumenten zouden be-